

Koninklijk Fries Genootschap voor Geschiedenis en Cultuur

Keninklik Frysk Genoatskip foar Skiednis en Kultuer

193ste verslag, over het jaar 2021

Beschermvrouwe H.K.H. Prinses Beatrix

Bestuur

Evenals vorig jaar werd het Genootschap in de uitvoering van zijn werkzaamheden gehinderd door maatregelen rondom het bedwingen van het coronavirus. Het bestuur vergaderde zeven keer waarvan drie keer online. In mei was er een extra vergadering naar aanleiding van een vraag van de Provinsje Fryslân om een bijdrage te leveren aan een gezonde financiële toekomst van de Kanselarij in Leeuwarden. De statuten van de vereniging lieten niet toe om op het verzoek in te gaan. Ook waren er gesprekken met de Stichting De Kanselarij die zullen resulteren in de uitgave van een overzichtswerk van de geschiedenis van dit markante gebouw. Het bestuur heeft de inhoudelijke en organisatorische verantwoordelijkheid voor deze uitgave op zich genomen. Er zijn een auteur en een beeldredacteur aangezocht en er is een klankbordgroep voor hen ingesteld.

De Algemene ledenvergadering werd naar 29 september 2021 verplaatst. Tijdens deze vergadering werd afscheid genomen van Anneke Hellinga en Romana Bremer die twee termijnen in het bestuur hadden vervuld. Voorzitter Joop Koopmans memoreerde hoe zij zich ieder op hun eigen wijze voor het Genootschap hadden ingezet en zegde hen veel dank daarvoor. In de ontstane vacatures droeg het bestuur Henny Tuinhout-de Leeuw en Fanny Krol-Postma voor. Secretaris Ritske Mud was na vier jaar in het bestuur tussentijds aftredend en werd voor een tweede periode voorgedragen. De ledenvergadering nam alle voordrachten over.

Eind 2021 was de samenstelling van het bestuur als volgt:

Joop Koopmans (voorzitter)	tussentijds aftredend in 2023
Ritske Mud (secretaris)	definitief aftredend in 2025
Sape Halbesma (penningmeester)	definitief aftredend in 2024
Geart de Vries (vicevoorzitter)	definitief aftredend 2023
Evert Kramer	definitief aftredend 2023
Marjan Brouwer	tussentijds aftredend 2023
Henny Tuinhout-de Leeuw	tussentijds aftredend 2025
Fanny Krol-Postma	tussentijds aftredend 2025

Secretariaat

De dagelijkse werkzaamheden voor het Genootschap werden uitgevoerd door de secretaris van het bestuur. Abonnementenland droeg zorg voor de ledenadministratie en de incasso van de contributie. Deze organisatie regelde tevens de adressering voor de verzending van *Fryslân* en *De Vrije Fries*.

Ledental

Sinds het midden van de jaren negentig is er sprake van een gestage daling van het aantal leden. In 2003 was er voor het laatst een kleine aanwas. De inspanningen om nieuwe leden te werven hebben niet geleid tot ledengroei, hoogstens is de daling wat afgevlakt. Binnen het bestuur is een aantal werkgroepjes gevormd die onder meer gaan zoeken naar wegen om de vereniging aantrekkelijker te maken voor jonge nieuwe leden. Aan het eind van het jaar bedroeg het ledental 947, een teruggang van 21.

Het Genootschap digitaal

In 2020 heeft Ozingavorm uit Leeuwarden een compleet nieuwe website gebouwd. Het afgelopen jaar is gebruikt om nieuwe inhoud toe te voegen. Marijke de Boer voorziet de website van actuele inhoud.

Lezing

Na het zakelijke gedeelte van de Algemene ledenvergadering was het woord aan Diana Spiekhout, conservator terpencultuur & middeleeuwen van het Fries museum. Zij verzorgde een boeiende voordracht over het onderwerp 'Pronkzucht in middeleeuws Friesland'. Aan de hand van het Oostfriesse Manningahuisboek schetste zij een beeld van de mode in de kledingdracht van Friese edelen in de zestiende eeuw. Door het toepassen van de retrospectieve methode, waarbij jongere bronnen worden verbonden met oudere, probeerde zij antwoord te geven op de vraag hoe de afgebeelde kledingstukken en juwelen, maar bijvoorbeeld ook haardracht, zich verhouden tot de uit middeleeuws Friesland bekende bronnen. Is er sprake van een Friese kledingtraditie in de middeleeuwen en hoe zag die eruit? Speciale aandacht was er voor enkele bijzondere voorwerpen uit de collectie van het KFG.

Nieuws over het Fries Museum en de collectie van het KFG

Directeur Kris Callens van het Fries Museum gaf een terugblik op de afgelopen periode van vier jaar (2017-2020). Door schenkingen, aankopen en langdurige bruiklenen kwamen 863 voorwerpen binnen. Callens noemde een portret van Anna van Hannover, een glas uit 1599 met daarin de namen van edelen die een verloving vierden, een menukaart van het huwelijksdiner van Mata Hari en verschillende werken van Ellen Gallagher. Aan de andere kant werd door ontzaming ook van een groot aantal voorwerpen afscheid genomen. Eind 2020 waren er 218.247 onderdelen van 296 verschillende eigenaren. Het KFG is met zeker 27.000 objecten maar mogelijk 33.000 de grootste eigenaar. Van al deze voorwerpen bevinden zich 736 in het museum, de overige zijn in depot, bevinden zich op andere plaatsen in Fryslân of zijn in bruikleen gegeven aan tentoonstellingen elders. Op het terrein van registratie en digitalisering is de afgelopen periode een flinke inhaalslag gemaakt. Zo staat nu 99,5 % van de voorwerpen geregistreerd en is de digitalisering van de collectie gestegen van 35,5 % in 2017 naar 82,2 % in 2020. Er moet echter ook nog veel gebeuren en daarvoor doet de directeur graag een beroep op vrijwilligers uit de gelederen van het Genootschap in het kader van 'Veel handen' projecten.

Voor de periode 2021-2024 staan de volgende tentoonstellingen op het programma: Jentsje Popma (2021), de Middeleeuwen (2022), Christoffel Bisschop (2023), Materiële cultuur rondom het trouwen (2023) en Romeinen en barbaren (2024). In 2025 zijn er tentoonstellingen gepland rondom 80 jaar vrijheid en Wybrand de Geest. In 2027 is er ongetwijfeld aandacht voor het 200-jarig jubileum van het KFG. Voor 2028, tot slot, staat de presentatie van een nieuwe vaste opstelling gepland.

De huidige beheersovereenkomst tussen het KFG en het Fries Museum is inmiddels 50 jaar oud en daarmee op bepaalde onderdelen verouderd. Het bestuur en het museum werken momenteel aan het opstellen van een nieuwe overeenkomst.

Historisch tijdschrift *Fryslân*

Zoals gebruikelijk verscheen *Fryslân* ook dit jaar zes keer. Naast de nieuwe reeks 'Maritieme geschiedenis' onder redactie van Hanno Brand was er weer een grote verscheidenheid aan artikelen: van de sensationele aanwezigheid van Titia Bergsma in Japan, de geschiedenis van de Harlingerstraatweg in Leeuwarden, tuinarchitect Lucas Roodbaard, Vrijmetselaars in Friesland tot een moslimgemeenschap in Gaasterland en nog veel meer. De vaste rubrieken werden uitgebreid met een nieuwkomer 'Vanaf de overkant', waarin Henny Tuinhout-de Leeuw schrijft over voorwerpen buiten Fryslân die een verbinding hebben met de Friese geschiedenis. Hester Postma verliet de redactie, haar plaats werd ingenomen door Henny Tuinhout-de Leeuw. Verder bestond de redactie uit Kerst Huisman, Meindert Seffinga, Doeke Sijens en Jan van Zijverden. Aan het eind van het jaar gaf hoofdredacteur Siebrand Krul te kennen aan het eind van 2022 met pensioen te willen gaan. Marijke de Boer verzorgde de beeld- en eindredactie alsmede de rubrieken 'Boeken kort' en de 'Kalender'. De vormgeving was het werk van Frank de Wit en Van der Let & Partners uit Heerenveen zorgde voor de productie en de verspreiding.

De Vrije Fries

De laatste jaren kiest de redactie van *De Vrije Fries* steeds een onderwerp dat een aantal bijdragen met elkaar verbindt. Ditmaal was dat thema 'Verzet, accommodatie en coöperatie tijdens de bezetting in Friesland' naar aanleiding van de herdenking van 75 jaar bevrijding in 2020. In een zestal artikelen komen verschillende aspecten van de bezetting aan bod, zoals mensen die zich verzetten tegen de Duitse bezetter en anderen die zich aanpasten aan de nieuwe situatie of met de overheersers samenwerkten. Ook de beeldvorming over deze periode komt aan de orde. Naast het thematische deel zijn er nog vier afzonderlijke bijdragen. In de boekbespreking komen *De stad als vaderland. Brugge, Leeuwarden en Maastricht in de eeuw van de natiestaat – 1815-1914* van Tymen Peverelli en *Ferdiban. Oudfriese oorkonden en hun verhaal* van Oebele Vries aan de orde. Na een jaar afwezigheid is er weer een Archeologische Kroniek van Fryslân, ditmaal over 2019 en 2020. Daarnaast was de redactie in samenwerking met het bestuur van het Genootschap druk bezig met het voorbereiden van het KFG-Sieperda-symposium.

De redactie bestond uit Doeke Sijens (voorzitter), Binne Keulen (secretaris), Han Nijdam (eindredacteur), Ralf Futselaar, Martha Kist, Otto Knottnerus, Hans Mol, Jelte Olthof en Hans Zijlstra. Aan het eind van het jaar nam de redactie afscheid van Han Nijdam, die redactielid was sinds 2008 en ook vele jaren als eindredacteur heeft opgetreden. Eind redactionele ondersteuning kwam van Tryntsje van der Steege. Van der Let & Partners uit Heerenveen zorgde voor de productie en verzending.

KFG-Sieperda-symposium

Het bestuur hoopte in 2021 weer een Sieperda-symposium te kunnen organiseren in samenwerking met de redactie van *De Vrije Fries* en Historisch Centrum Leeuwarden. Het stelde dit echter uit naar 2022 om het fysiek, zonder coronabeperkende maatregelen, te kunnen laten plaatsvinden. Als datum werd 8 april 2022 vastgesteld en de redactie koos als thema de Friese nieuwscultuur in de afgelopen decennia. Op de KFG-website staat intussen een overzicht van alle tot nog toe gehouden KFG-Sieperda-symposia.

Financiën

De contributie aan het Genootschap werd door de Algemene Ledenvergadering onveranderd vastgesteld op € 44,50 (bij automatische incasso € 42,50). Het vermogen van het Genootschap bleef ondanks de effecten van de coronacrisis goed op peil op de beurs. In 2021 heeft het Genootschap een voorschot ontvangen uit de erfenis van mevrouw D. Glastra van Loon-Bruinsma, de definitieve afwikkeling laat nog op zich wachten. Het aflopen van rentedeposito betekende dat er een einde is gekomen aan een stabiele inkomstenbron en dat we meer afhankelijk worden van dividendinkomsten. Enkele kleine overschrijdingen van de begroting (vooral de verzendkosten van *De Vrije Fries*, indexering van de kosten van het uitgeven van Historisch tijdschrift *Fryslân* en vernieuwing van de website) werden deels gecompenseerd doordat de algemene kosten als gevolg van corona ook lager waren. Drie aanvragen om een subsidie werden door het bestuur toegekend. Aan de uitgave van een *liber amicorum* voor prof. dr. Jarich Hoekstra werd € 1000 bijgedragen. Ook € 1000 was er voor *Tussen Groene longen en stadsgracht* van Henk de Vries over de historie van de Spanjaardslaan en Noordersingel in Leeuwarden. En tot slot werd de dubbelbiografie over de archeologen Holwerda en Van Giffen van Leo Verhart met € 1500 gesubsidieerd.

De kascommissie constateerde tijdens de ALV dat de Eigen Vermogenspositie van het Genootschap zonder meer goed is en dat de resultaten die worden gehaald uit de beleggingen, eveneens goed zijn. Het zijn de leden van het Genootschap die daar in de eerste plaats van profiteren. De contributie bedraagt € 44,50 terwijl daar een pakket tegenover staat waarvan de waarde ongeveer € 100 bedraagt. De wijze waarop het Genootschap steun verleent aan initiatieven van anderen werd door de commissie als 'bescheiden' gekarakteriseerd. Dat kan en mag wel wat meer zijn.